

PRIVATNI PERFORMANS JEZGRO – UMETNIČKO DELO SCENSKOG DIZAJNA
PRIVATE PERFORMANCE CORE – ARTISTIC WORK OF SCENE DESIGN Una Jankov, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – SCENSKI DIZAJN**

Kratak sadržaj – U master umetničkom projektu pod nazivom *Privatni performans Jezgro - umetničko delo scenskog dizajna* bavim se analizom privatnog performansa *Jezgro*, kao i procesom nastanka istog. Čin performansa je predstavljen i sagledava se jedino kao ishod u autorskom umetničkom procesu, a ne kao krajnji cilj dela. Na koji način, kojim sredstvima i pod kojim teoretskim i umetničkim uticajima dolazim do izraza kroz privatni performans, jeste ono što u radu i objašnjavam.

Ključne reči: *performans, privatni performans, izvođač, prostor izvođenja, jezgro.*

Abstract – In the master art project titled *private performance, Core - artistic work of scene design*, I am analysing the private performance of the *Core*, as well as the process of its creation. The act of performance is presented and seen only as an outcome in the author's artistic process, and not as the ultimate goal of the work. In what way, by what means and under what theoretical and artistic influences I come to expression through a private performance, is what I am working and explaining.

Keywords: *performance, private performance, performer, performance space, core.*

1. UVOD

Master umetnički rad *Jezgro* predstavlja samostalno autorsko umetničko delo scenskog dizajna koje za cilj ima introspekciju. Izbor teme napravljen je nakon jednogodišnjeg istraživanja. Nakon pola godine vođenja vizuelnog dnevnika, odnosno crtanja, tema je artikulirana kroz tumačenje upravo tog vizuelnog sadržaja.

Vrednost radova može se sagledati upravo u tome što otkrivaju intimne i skrivene delove moje ličnosti. Radovi ispituju šta su strahovi i porivi za stvaranje i šta se događa kada upravo najintimnije delove sebe otkrijemo i podelimo sa sobom. *Jezgro* označava ono najistinitije akumulirano u meni. Mesto iz kog dolazi stvaralačka energija i životna energija. U ovom master radu istražujem to mesto kroz (crteže, kolaže, poeziju, dramski tekst i performans), kao i rezultat onog pronađenog u njemu - *Jezgru*. Upravo to *pronađeno* manifestuje se kroz privatni performans. Ono što se godinama akumuliralo u meni konačno se aktivira u pravom trenutku, načinu i poetici.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz umetničkog master rada čiji mentor je bio dr Radivoje Dinulović, red. prof.

Ono što želim da predstavim ovim radom jesu lične motivacije za rad, kao i da postavim pitanje da li umetničko delo može da postoji u komunikaciji između umetnika i dela odnosno bez prisustva publike.

Ulaz – Entrance (kolaž na akvarel papiru 30x36cm)

2. TEORIJSKI ISTRAŽIVAČKI OKVIR

U ovom delu rada definišem ključne pojmove. Pojmove sam odabrala u odnosu na povezanost sa odabranom temom i formom izvedenog rada. Performans (*performance art*), kako teoretičar umetnosti Miško Šuvaković govori u svojoj knjizi *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, jeste režiran ili neregiran događaj koji umetnik ili umetnici realizuju pred publikom. Kroz proces sopstvenog rada instinktivno i pažljivim vođenjem sam došla do osnovnih principa performansa koje i Miško Šuvaković pominje. Ti principi jesu da je pre svega sam čin stvaranja dela – delo, postaje značajniji od produkta koji je stvoren. Kao i da je način na koji se umetnik ponaša i igra stvarajući postaje delo samo po sebi. Tako igra postaje delo, jer igra je prirodna potreba za izražavanjem. Smatram da sve dok je performans produkt istinite reakcije pripada performans umetnosti, međutim čim performer *laže*, performans postaje scensko delo. U tom kontekstu govori i performans umetnica Marina

Abramović¹ - kako je performans surovo realan medij u kom ako se prolije krv u delu ona mora biti prava, dok u pozorištu ona može biti i kečap. Performans kao novi medij u umetnosti nastao je šezdesetih godina dvadesetog veka.

Proistekao je iz likovnih umetnosti. Nastao je iz potrebe za telesnim izražavanjem i kontaktom sa telom. Zapravo nastaje na prirodni način u trenutku kada umetnik ne želi da ima barijeru između sebe i svoje umetnosti i pravi od svog tela alat za stvaranje. Kako sam se ja bavila privatnim performansom, sledi objašnjenje tog pojma. Privatni performans definisan je kao izvođenje umetnika pred slučajnom, odabranom publikom ili bez iste. Smisao privatnog performansa jeste čin kojem umetnik daje sam značenje bez uticaja društva odnosno – publike. Kroz izvođenje privatnog performansa što i sama reč *privatno* govori istražuje se ono intimno samog umetnika bez potrebe za deljenjem istog sa publikom. Prirodno se zatim postavlja pitanje da li umetničko delo postoji bez publike, odnosno bez komunikacije.

Međutim komunikacija je prisutna, komunikacija sa samim sobom i svest o radnji koja nije svakodnevna već kao i u stvaranju u drugim medijima, ima svoje uslovnosti. Pogotovo u performans umetnosti jer samo *delanje* predstavlja umetnički čin. *Jezgro* tokom procesa mog rada i u samom finalnom produktu predstavlja mesto u mom telu, mislima i kao takvo čini akumuliranu energiju, razloge za stvaranje i bivstvovanje.

Tokom procesa kroz različite medije saznajem šta sve čini jezgro. Suštinski pitam se šta me čini onim što jesam? Šta sam *ja*? I nakraju šta je *ja*? Do ovog pojma došla sam nakon istraživanja i rada u trajanju od pola godine. Smatram da reč *jezgro* na pravilan način sublimira moje osećanje tog najistinitijeg dela mene. Ono se nalazi u svima samo što može biti okarakterisano na druge načine. Smatram da je moje biće sastavljeno i da je nastalo upravo iz *jezgra*.

Tako je naprimer atomsko jezgro centar atoma velike gustine koje se sastoji od nukleona protona i neutrona. Dok se u sunčevom jezgru nalazi akumulacija najveće toplote i nalazi se u njegovom središtu.

3. REFERENTNI UMETNIČKI RADOVI U KONTEKSTU LIČNOG UMETNIČKOG ISTRAŽIVANJA

U drugom poglavlju rada predstavljam referentna umetnička dela u kontekstu ličnog umetničkog istraživanja.

Odabrani umetnici i njihova dela koja predstavljam jesu: meksička slikarka Frida Kalo (*Frida Kahlo*), (slike *Autoportret u ljubičastoj haljini*, 1926. *Pamćenje srce*, 1937.), japanski reditelj i animator Hajao Miyuzaki (*Hayao Miyuzaki*) (dugometražni animirani film *Začarani grad*, *Spirited away* i lik *Bezličnog*, *NO FACE*) i japanska vizuelna umetnica Čiharu Šiota (Chiharu Shiota), (instalacija *Koža pamti*, *Memory of skin*.) U cilju objašnjavanja lične motivacije za umetničko istraživanje predstavljam i analiziram konkretna dela.

4. VIZUELNI DNEVNIK

Početak stvaralačkog procesa za mene bio je u trenutku kada sam napravila prvi crtež u bloku 14x9 centimetara, crnom hemijskom 2017. godine. Pravljenje crteža u tom periodu značilo je za mene zabeležavanje ličnih emocija na papiru. To se desilo bez intencije da pripadne master radu ili istraživanju za isti. Nakon nekoliko izrađenih crteža, iskristalisala se njihova estetika, koja je za mene u izrazu bila nova.

Taj novi izraz za mene je predstavljao izazov i želela sam da ga razvijam. Igrajući se sa formom i estetikom shvatila sam da je to upravo čime želim da se bavim u master radu. S obom. U dosadašnjem profesionalnom i studentskom radu fokus sam imala na dizajnu i timskom radu, a sada sam osetila prirodnu potrebu za istraživanjem sebe.

Pismo – Letter (crtež finografom na papiru 14x9cm)

5. ZAKLJUČAK

...čovjek ne može da dela pravilno, a ni da procenjuje kako treba dela i postupke drugih ljudi, dok ne spozna svesne, i još više nesvesne motive, pre svega emotivne, a onda i intelektualne prirode, koji potiču, upućuju i determinišu sve naše vidljive radnje. Naročito je neophodno dublje poznavanje samoga sebe (nesvesnog,

¹ Marina Abramović (1946.) srpska performans umetnica.

skrivenog) kako bismo mogli stati na put brojnim propustima, greškama, manama...²

Nakon završenog procesa i izvedenog performansa dolazim do shvatnja da je u svakom kreativnom radu najvažniji proces. Kako je vođen u kolikom vremenskom periodu i sa kim u saradnji. Smatram da u umetničkom procesu on mora biti vođen intuitivno, bilo da je reč o timskom ili samostalnom radu bez vremenskog roka. Postoje primarne potrebe za stvaranje i kreativnost koje moraju biti ispunjene pre početka i tokom rada. Izvođenje performansa za mene značilo je priliku da se upustim u nepoznato i proširim granice svoje prakse, kao i da spoznam da ne postoji ništa što ne umemo već mi smatramo da to ne umemo.

Dovoljno je samo imati pravi kontekst i situaciju. Sam umetnički čin u trenutku stvaranja jeste privatan, međutim razlika je kad se stvara sa svesti o publici odnosno o nameni.

Dok sada razumevam - intimna umetnost je ona namenjena sebi, radi razumevanja sebe i upravo poboljšanja onoga što će biti podeljeno u budućnosti. Introspekcija bilo u kreativnom ili terapijskom procesu uvek može doneti samo nova i korisna saznanja ma koliko ona u početku bila preteća.

Srce – Heart (crtež finografom na papiru 14x9cm)

² Saronski, N. i Simović, D.: *Mistika u potrazi za živim bogom*, Arion, Beograd 1988

6. LITERATURA

- [1] Švaković, M.: *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Vlees & Breton; Gent, Horetzky, Zagreb 2005.
- [2] Ronberg, A. i Martin, K.: *Knjiga simbola*, refleksije na arhetipske slike, Tašen, Keln.
- [3] Gardem, N.; Olorenšo, R.; Garden, Ž.; Klajn, O.: *Larousse – Mala knjiga simbola*, Laguna, 2011.
- [4] Madeleine Davy, M.: *Enciklopedija mistika 1 i 2*, Itp Naprijed, Zagreb, 1990.

Kratka biografija

Una Jankov rođena je u Novom Sadu 1993. god. Diplomirala je na Fakultetu tehničkih nauka, odsek scenska arhitektura, tehnika i dizajn. Upisana je na master studije scenskog dizajna u Berlinu. (*TU Buhnenbild Szenischer Raum*). Radi kao pozorišni i filmski scenograf.

kontakt: una.jankov.stagedesign@gmail.com